

Profilaktika inspektorlarining mahalla huquq-tartibot maskanida jamoat tartibini saqlash bo'yicha yordamchilar bilan hamkorligi

**Usmonov Jasurbek
Mansurjon o'g'li**

**O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi 321 guruh
kursanti**

Annotatsiya

Ushbu maqolada profilaktika inspektorlari va mahalla huquq-tartibot maskanida yordamchilar o'rtasidagi hamkorlikning mazmun-mohiyati va amaliy ahamiyati yoritilgan. Mahallalarda jamoat tartibini saqlashda bu ikki tuzilma o'rtasidagi o'zaro aloqaning asosiy yo'nalishlari, hamkorlik samaradorligi va uni takomillashtirish bo'yicha takliflar keltirilgan. Maqola fuqarolarning huquqiy ongi va jamiyatdagi barqarorlikni ta'minlashda mahalla tizimining o'rnini ko'rsatib beradi.

Kalit so'zlar: Profilaktika inspektori, mahalla, huquq-tartibot maskanida yordamchilari, jamoat tartibi, jinoyat profilaktikasi, huquqbuzarliklarning oldini olish, hamkorlik, ijtimoiy barqarorlik, huquqiy ongi.

Kirish

Mahallalarda xavfsizlikni ta'minlash, jamoat tartibini saqlash va fuqarolarning osoyishtaligini kafolatlash davlatning asosiy vazifalaridan biridir. Bu borada profilaktika inspektorlarining roli nihoyatda muhimdir. Ayni vaqtda ular yolg'iz emas – jamoat tartibini ta'minlashda ularga yordamchi kuch sifatida mahalla fuqarolar yig'inlari huzuridagi huquq-tartibot yordamchilari faoliyat yuritadi. Ushbu maqolada profilaktika inspektorlarining mazkur yordamchilar bilan o'zaro hamkorligi, uning amaliy ahamiyati hamda samaradorligi yoritiladi.

Asosiy qism

Profilaktika inspektorining vazifalari va funksiyalari

Profilaktika inspektorlari hududdagi jinoyatchilikka qarshi kurashish, huquqbuzarliklarning oldini olish, fuqarolar o'rtasida profilaktik tushuntirish ishlarini olib borish kabi vazifalarni bajaradi. Ular nafaqat qonunbuzarliklarga chora ko'radilar, balki jamoat bilan bevosita muloqotda bo'lib, tinchlikni saqlashga xizmat qiladilar.

Mahalla huquq-tartibot maskanida yordamchilar – jamoaning ishonchli shaxslaridan biri hisoblanadi.

Yordamchilar, mahallaning faol, obro'li a'zolari orasidan tanlanadi. Ular profilaktika inspektori bilan birgalikda jinoyatchilik va huquqbuzarliklarga qarshi kurashishda, voyaga yetmaganlar bilan ishlashda, oilaviy nizolarni bartaraf etishda

muhim rol o'ynaydi. Yordamchilar, ayniqsa, og'ir ijtimoiy vaziyatdagi oilalar bilan ishlashda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi.

Hamkorlikning asosiy yo'nalishlari

Profilaktika inspektori va yordamchilarning hamkorligi quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

1. Mahallada doimiy nazorat va profilaktik tadbirlar o'tkazish;
2. jinoyat sodir etilishi mumkin bo'lgan joylarni aniqlash;
3. mahalladagi "notinch" oilalar, nazoratdagi shaxslar haqida ma'lumot yig'ish;
4. yoshlarga oid ma'naviy-ma'rifiy ishlarni tashkil qilish;
5. mahallada tarqoqlik va ijtimoiy ziddiyatlarning oldini olish.

Hamkorlik samaradorligi

Bunday hamkorlik nafaqat jinoyatchilik darajasini pasaytiradi, balki fuqarolarda huquq-tartibot organlariga nisbatan ishonchni oshiradi. Mahalliy aholining tartib-intizomga bo'lgan munosabati ijobiy tomonga o'zgaradi, yoshlar orasida huquqbuzarlik kamayadi.

1. Profilaktika inspektorlarining huquqiy maqomi va faoliyat yo'nalishlari

Profilaktika inspektorlari O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi tizimida faoliyat yurituvchi, jamoat xavfsizligini ta'minlash va jinoyatchilikning oldini olish bo'yicha birlamchi bo'g'in xodimlaridan hisoblanadi. Ularning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

1. Jinoyat sodir etish xavfi mavjud bo'lgan shaxslarni aniqlash va nazoratga olish;
2. Voyaga yetmaganlar o'rtasida huquqbuzarliklarning oldini olish;
3. Oilaviy nizolar, zo'ravonlik holatlari bo'yicha chora ko'rish;
4. Mahallada turgan chet el fuqarolarini nazorat qilish;
5. Jamoatchilik bilan ishlash, aholining huquqiy savodxonligini oshirish.

Bugungi kunda har bir mahallaga birlashtirilgan profilaktika inspektorlari zamonaviy mobil qurilmalar, himoya vositalari, xizmat avtomobillari va planshetlar bilan ta'minlanmoqda, bu esa ularning ish samaradorligini hamda ishga bo'lgan mas'uliyatini yanada oshiradi.

Xulosa

Profilaktika inspektorlari va huquq-tartibot maskanida yordamchilari o'rtasidagi samarali hamkorlik mahallalarda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash, jinoyatchilik va huquqbuzarliklarning oldini olishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ularning o'zaro aloqasi nafaqat xavfsizlikni ta'minlash bilan cheklanmaydi, balki aholining huquqiy ongi va madaniyatini oshirish, ijtimoiy muammolarni erta aniqlash va ularni yechishda muhim vositaga aylanadi. Yordamchilar orqali mahalla ichidagi nozik vaziyatlar, xususan, oilaviy nizolar, ijtimoiy zo'riqlashlar, voyaga yetmaganlar orasida tarbiyaviy muammolar kabi holatlar tezkor aniqlanadi va profilaktika inspektori bilan birgalikda hal etiladi.

Shuningdek, ushbu tizim aholining huquqni muhofaza qiluvchi organlarga bo'lgan ishonchini oshiradi, chunki ular o'z mahallalarida bevosita ishtirok etayotgan, tanish va ishonchli shaxslar bilan muloqotda bo'ladilar. Shu bois, bu hamkorlikning yanada samarali va tizimli yo'lga qo'yilishi uchun huquq-tartibot yordamchilarini

muntazam o'qitish, ularning faoliyatini qonuniy asosda tartibga solish va moddiy-ma'naviy rag'batlantirish mexanizmlarini ishlab chiqish zarur. Zero, kuchli mahalla – kuchli jamiyat garovi sanaladi. Mahalla miqyosida xavfsizlik tizimini takomillashtirish orqali respublika miqyosida ijtimoiy barqarorlikka erishish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi.
2. O'zbekiston Respublikasining "Ichki ishlar organlari to'g'risida"gi Qonuni. – 2016-yil 16-sentabr.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 26-oktabrdagi "Mahalla tizimini yangi bosqichga ko'tarish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ–5280-sonli qarori.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 29-martdagi PQ-2857-sonli qarori "Ichki ishlar organlari faoliyatini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida".
5. Karimov I.A. *Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch*. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
6. Qodirov A. va boshq. *Jinoyat profilaktikasi asoslari*. – Toshkent: Akademiya nashriyoti, 2022.
7. Mirzayev Z.M., Eshbekov S.A. *Huquqbuzarliklarning oldini olish: nazariya va amaliyot*. – Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti, 2020.
8. Maxmudov A. *Ichki ishlar organlari faoliyati va huquqiy asoslari*. – Toshkent: IIV Akademiyasi, 2021.
9. Raxmonov B. *Mahalla institutining ijtimoiy-huquqiy asoslari*. – Toshkent: Adolat, 2019.
10. Sharipov S. "Mahallalarda huquqbuzarliklarning oldini olishda jamoatchilik nazorati". // *Huquq va burch* jurnali.